

KAIROS
FUTURE

Peter Siljerud

Jan Agri

Björn Ljung

Peter Pernemalm

Ungdomar och integritet - 2008

En studie utförd av Kairos Future för Datainspektionen

18 januari 2008

Innehåll

Innehåll.....	2
Sammanfattning.....	3
Bakgrund och syfte.....	4
Den privata sfären och förtroendet för andra.....	5
IT-användningen är hög.....	6
aktiviteter på Internet.....	7
Mobbning på Internet.....	8
Hur ser man på och hanterar sina personliga uppgifter?.....	8
Höga och växande krav på anonymitet.....	9
Inställningen till övervakning.....	10
Kameraövervakning.....	10
Telefonavlyssning.....	11
Övervakning av Internetsurfning.....	11
Goda baskunskaper om Internet och datainspektionen.....	11
Ändamålsenlig övervakning.....	12
Redovisning av utvalda skillnader.....	14
Sambandsanalys.....	15
Vad styr inställningen till avlyssning och övervakning?.....	15
Vilka syften anser man att det finns till att avlyssna/övervaka?.....	15
Facebook - en specialanalys.....	17
Om Kairos Future.....	18

Sammanfattning

Kairos Future har på Datainspektionens uppdrag studerat hur ungdomar mellan 14 och 18 år ser på integritet relaterat till Internetanvändning och olika former av övervakning. En liknande studie genomfördes i början på 2007. Följande är de centrala slutsatserna och skillnaderna.

De flesta är aktiva dagligen på Internet. Många och allt fler har en egen dator som de använder för att surfa och göra saker på Internet. Drygt hälften av ungdomarna, och allt fler i åldrarna 14-15 år, anger att de tidigare funderat kring information som berör deras privatliv. En klar och ökande majoritet vill att själva surfningen ska vara helt anonym och det gäller killar i högre grad än tjejer. Däremot begränsar man inte vad man gör på Internet för att värna sin integritet. Endast 15 % undviker t ex vissa webbsidor så att andra inte ska se vad de är intresserade av. En knapp, men växande, majoritet menar att deras föräldrar har mycket dålig insyn i vad de gör på nätet. Allt fler ungdomar döljer också medvetet delar eller allt av sina förehavanden på Internet för sina föräldrar. Killar gör det i betydligt högre utsträckning än tjejer. Ökningen är större bland de yngre som svarat.

De unga visar tecken på att ha en god förståelse för vad som är tillåtet enligt lagen gällande övervakning, hur Internet fungerar, samt vad Datainspektionen gör. Det som tydligast tycks påverka positiva attityder kring övervakning och avlyssning generellt är om man tror att övervakningen/avlyssningen har effekt, att dessa metoder fungerar. Ju mer försiktig man själv är med att lämna ut information om sig själv, desto mer tolerant blir man till inskränkningar i privatlivet generellt. Sambandet mellan att ha en positiv attityd till övervakning och avlyssning och hur försiktig man själv är verkar ha stärkts jämfört med undersökningen som gjordes år 2007. Sett till vad som kan påverka inställningen till övervakning/avlyssning av polis och övervakning i syfte att förhindra brott är det även här tilltron till att metoderna fungerar och hur pass försiktig man är som påverkar starkast.

Det finns ganska stora skillnader mellan könen i avseende på hur stor andel tjejer respektive killar som anser att det är okej med övervakning i syfte att förhindra grova brott eller terrorism. Tjejerna tycker att detta är ett mer legitimt syfte än killarna. Gällande de andra syftena till övervakning tycks killarna vara mer accepterande. Yngre unga är mer positiva till övervakning generellt och främst när det gäller att förhindra grova brott eller terrorism, samt för att underlätta för företag när det gäller att känna sina kunder etc. Storleken på bostadsorten tycks spela mindre roll för vad man ser för syften med övervakning, här är skillnaderna mellan grupperna mindre. Storstadsbor verkar vara något mer positiva till övervakning i syfte att underlätta för företag, medan de på de minsta orterna i något högre utsträckning ser förhindrandet av grov brottslighet eller terrorism som syfte till övervakning.

Facebook tycks ha väckt funderingar hos ungdomar om deras privatliv och integritet. De som använder Facebook uppger i större utsträckning att de har funderat på frågor om deras privatliv. Hur ofta man har funderat på frågor kring integritet har också starkast samband med att ha haft erfarenheter på Facebook som att ha ångrat att man lagt upp en bild, eller att man avstått att lägga ut material om sig själv på Facebook.

Många ungdomar är oroliga över att deras texter och bilder ska användas av andra i syfte att retas eller mobbas. Intressant är att denna oro hänger samman med att "kolla upp" andra på nätet. Det tycks alltså vara så att ju mer man snokar om andra, exempelvis på Facebook, desto mer orolig blir man för att andra ska kunna göra detsamma om en själv; man utgår från att de flesta är lika goda kålsupare som en själv.

Bakgrund och syfte

Datainspektionens syfte med denna undersökning var att kartlägga ungdomars inställning till integritet. Integritet är ett begrepp som förändras över tiden. Studien syftar till att skapa en förståelse för hur ungdomar i Sverige reflekterar över vem som har och kan ha information om deras privatliv med betoning på deras Internetanvändning. Undersökningen omfattar även en jämförelse med de svar som kom fram i en studie med samma frågor som genomfördes för ca 1 år sedan. De övergripande målen för undersökningen var att:

- Studera huruvida ungdomar reflekterar över integritet
- Se vilken medvetenhet de har om olika former av loggning
- Undersöka vilken inställning de har till att synas och vara spårbara.
- Undersöka betydelsen av den ökade användningen av sociala nätverk, utifrån exemplet Facebook, har för ungdomars syn på integritet på Internet.
- Se vilka eventuella förändringar som har skett i ungdomarnas inställning under det senaste året.

Genomförande

Studien består av tre delar. En kvantitativ studie genomfördes via en helt anonym webbenkät där personer i åldrarna 14-18 år fick svara på ca 125 frågor rörande följande områden: sin privata sfär, IT vanor, kännedom om och attityd till övervakning och avlyssning. Enkäten mottogs av 633 personer och svarsfrekvensen var 82 %, (d.v.s. studien baseras på svar från totalt 520 respondenter. Urvalet är representativt för populationen med avseende på kön, ålder och region.

Det skall påpekas att eftersom enkäten genomförs på webben så blir målgruppen per definition ett utsnitt av unga svenskar som är relativt sett kan anses mer vana att använda Internet. Detta bör hållas i minnet när resultaten tolkas. Den andra delen var en analys av resultaten där svaren har bearbetats statistiskt och intressanta kopplingar har identifierats, t.ex. skillnader mellan kön och olika åldrar. Avslutningsvis jämfördes årets resultat med vad förra årets studie. Resultatet från den förra undersökningen anges inom parentes efter de nya siffrorna. För att en skillnad ska kunna anses vara statistiskt säkerställd bör den vara i storleksordningen 5 %.

Den privata sfären och förtroendet för andra

Drygt hälften 51 % (50 %) anger att de tidigare funderat kring information som berör deras privatliv. Det har skett en ökning bland de yngre svarande, 14-15 år, från 40 % till 54 %. För de äldre, 16-18 år, är årets resultat lägre, 51 % (55 %).

De områden som upplevs som mest privata är den egna ekonomi, var man bor och ens känslor för de som man är förälskad i. Information om den ekonomiska situationen kan bara 29 % (31 %) tänka sig lämna ut till någon annan. Det är mer känsligt för tjejer, liksom det är att avslöja var man bor, vilket bara 31 % av tjejerna kan tänka sig göra. Killar är dock mindre benägna att berätta vem de är kära i, 32 % av killarna svarar ja jämfört med 38 % av tjejerna.

Motståndet är förvånande nog inte särskilt stort när det gäller olika typer av information som traditionellt uppfattas som känslig. Relativt många kan tänka sig lämna ut uppgifter om sina politiska åsikter 52 % (54 %) och sin religiösa uppfattning 66 % (66 %). En tolkning är att för de flesta unga präglas dessa frågor av ett lågt engagemang. I mellanskiktet är åsikterna mer spridda och där hittar vi t ex uppgifter om hälsa, 40 % (39 %). Generellt är könsskillnaderna och ålderskillnaderna små samt att de som bor i större städer är mer öppna med privat information.

Figur 1 - Den privata sfären för ungdomar

På frågan hur stort förtroende har du för följande aktörer visar det sig att ungdomarnas förtroende är störst för polisen 51 % (49 %), och mindre för staten 37 % (33 %) och privata företag 29 % (29 %). En majoritet av tjejerna, 53 %, anger att de har förtroende för polisen men klart färre att de har förtroende för staten, 30 %, och privata företag, 20 %. Killarna har något mindre förtroende för polisen, 48 %, men klart större förtroende för staten än tjejerna, 42 % . Killarna har även större förtroende för privata företag, 26 %, men placerar dem ändå klart lägre än polisen och staten.

IT-användningen är hög

De unga är vana IT-användare. 98 % (97 %) anger att de går ut på Internet varje vecka och 85 % (82 %) att de gör det dagligen. Det finns tydliga skillnader mellan könen. Det är klart fler av killarna som surfar dagligen än tjejer 77 %. Åldersmässigt är det ingen större skillnad. Det kan tyda på att användning av Internet kommer in tidigt och på bred front som ett verktyg för sociala kontakter bland dagens ungdomar.

De flesta unga surfar hemma 93 % (95 %) och allt fler gör det på en egen dator, 61 % (55 %). Det är mycket vanligare bland killar att ha en egen dator, 71 %. Tjejerna har det till 52 %. Omvänt är det fler tjejer, 40 %, som använder familjens gemensamma dator än killar, 23 %. Den övervägande delen av de äldre respondenterna (16-18 år) surfar på sin egen dator hemma, 63 %. Även de yngre unga surfar med en egen dator och den andelen har ökat till 57 % (47 %). Endast ett fåtal, 7 %, och då främst de äldre unga, anger andra platser än hemmet som den primära platsen för surfande, och då företrädesvis skolan. Totalt har allt färre en webbkamera, 42 % (52 %). Det är fler av killarna, 52 %, som har en webbkamera, tjejer som bara har det till 36 %. De yngre har det till 48 %.

Det är vanligt att man använder chattprogram, 60 % (64 %) gör det dagligen. Något färre personer, 56 % (49 %) chattar dagligen totalt set och minskningen är större bland tjejerna. 46 % (47 %) besöker en community eller fler varje dag och 72 % (73 %) varje vecka. Handel på Internet är något som sker mer sällan 22 % (24 %) anger att de aldrig köper något via nätet och 71 % (71 %) mer sällan än varje vecka.

En jämförelse med mobiltelefonen visar att 52 % (39 %) skickar sms dagligen, och att 30 % (20 %) flera gånger per dag. Troliga förklaringar till ökningen av sms användningen sedan den förra mätningen är att, givet att man alltid har tillgång till sin mobil och att den sannolikt upplevs som mer personlig, nya lägre priser för mobiltelefoni och sms fått genomslag i ungdomars beteende.

Det verkar alltså som att chatten ännu har en större plats än sms i ungdomars liv. Men det finns också en tydlig könsskillnad där killarna chattar mer, 70 % dagligen, än tjejer, 49 % dagligen, och tjejerna sms:ar mer, 61 % dagligen, än killarna, 43 % dagligen.

	Aldrig	Någon gång då och då	Någon gång per vecka	Flera gånger per vecka	Dagligen	Flera gånger om dagen
Chattar	3,8%	9,4%	8,4%	17,7%	26,1%	34,7%
Skickar SMS	4,4%	11,2%	14,3%	18,1%	22,3%	29,7%
Surfar på Internet	1,0%	0,8%	3,4%	9,8%	33,9%	51,2%
Besöker en webbcommunity, t.ex. Lunarstorm, Playahead	12,4%	15,3%	11,8%	14,7%	21,7%	24,1%
Köper saker på Internet	22,3%	71,3%	3,2%	2,0%	0,6%	0,6%

Totalt

Tabell 1 - Hur ofta gör du följande?

AKTIVITETER PÅ INTERNET

Har du någon gång...	Ja	Nej
... lagt upp bilder på dig själv på Internet	85,9%	14,1%
... skrivit kommentarer på Internet under ditt eget namn	74,2%	25,8%
... bloggat	54,0%	46,0%
... lagt upp videoklipp på dig själv på Internet	23,3%	76,7%
	Totalt	

Tabell 2 - Har du någon gång...

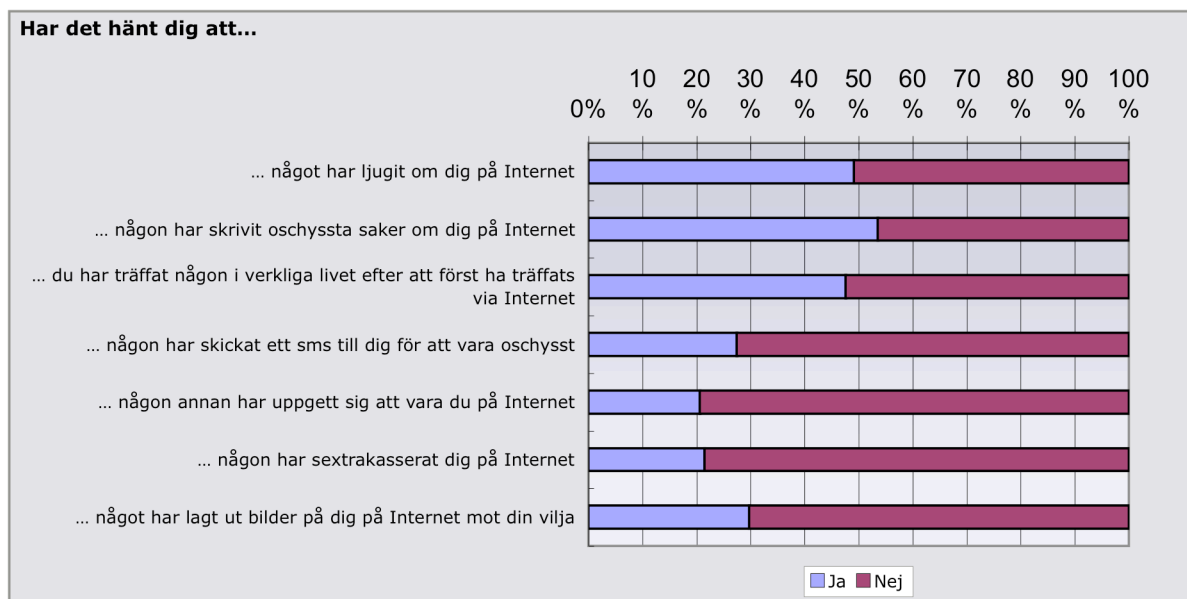
Hela 86 % (83 %) har lagt upp bilder på sig själv på Internet, 24% (18 %) har lagt upp videoklipp. Det senare är dock klart vanligare bland killar. De yngre är mer aktiva när det gäller att dela med sig både jämfört med förra undersökningen samt jämfört med de äldre.

54 % (52 %) har någon gång skrivit en blogg och här är tjejerna klart mer aktiva. 36 % av tjejerna och hela 50 % av killarna har en webbkamera hemma och även här är öppenheten stor. Bara 28% av de killar som har webbkamera begränsar användandet med tanke på framtiden, men bland tjejerna är det 41 %. Samtidigt är det 41 % av tjejerna och 56 % av killarna svarar nej på frågan om de undviker att använda kameran eftersom de inte vet hur materialet sedan kommer att användas.

De flesta har inget emot att använda sina egna namn och 74 % (72 %) har skrivit kommentarer på nätet under eget namn. Ungdomar som surfar och chattar dagligen är mer öppna med sitt namn än de som sällan använder Internet. De flesta är dock mycket restriktiva till att lämna ut andra personuppgifter än namn på nätet och det gäller tjejerna i särskilt hög grad, 71 % av dem svarar ja på denna fråga, jämfört med 58 % bland killarna

Bara 16 % säger dock att de gärna vill synas på Internet och det speglar att det finns de som när en viss oro. De flesta, 45 % (44 %) känner olust för att exempelvis en framtida arbetsgivare ska leta information på Internet innan en anställning. Denna oro till trots så är det en minoritet som begränsar sitt handlande för att minimera risken att inlägg eller fotografier på Internet används till deras nackdel senare i livet. Åsikten i frågan är uppenbart inte enhällig. Men det är färre, 45 % (52 %), som inte begränsar vad de skriver på Internet eller vilka bilder de lägger upp med tanke på framtiden.

MOBBNING PÅ INTERNET

Tabell 3 – Har det hänt dig att...

49 % (51 %) av ungdomarna har varit med om att någon har ljugit om dem på Internet. Hela 54 % (54 %) har varit utsatta för Internetmobbing genom att någon har skrivit oschyssta saker om dem på nätet. Killar är något värre utsatta än tjejer. Hela 56 % av killarna har varit utsatta för mobbing, för tjejer är siffran 51 %. För sms-mobbing är siffran 28 % (25 %), även här är killar klart mer utsatta. 22 % (24 %) har varit utsatta för sexuella trakasserier på Internet, till övervägande delen tjejer (29 %).

21 % har också varit med om att någon annan person har använt deras identitet på nätet. Detta har oftare drabbat killarna, 25 %, och tjejerna i mindre utsträckning, 18 %. Att bli fotograferad av någon man inte känner upplevs mycket negativt. Det finns ett stort motstånd till att andra lägger upp bilder på Internet utan personens tillåtelse, men ändå har 30 % varit med om detta.

HUR SER MAN PÅ OCH HANTERAR SINA PERSONLIGA UPPGIFTER?

Att lämna ut lösenordet till datorn till en kompis har 52 % (52 %) gjort, betydligt färre lämnar ut hemmanycklar 42% (36 %), PIN-kod till mobilen 37 % (40 %), eller bankomat-koden 17 % (17%). Killar är mer benägna att lämna ut lösenord, medan tjejer oftare lånar ut sina hemnycklar eller PIN-koden. Det kan vara en följd av att killarna i högre utsträckning har sina egna datorer samt att de är mindre inriktade på att använda mobiltelefoner.

Det finns en växande öppenhet för användning av biometriska metoder som fingeravtryck och scanning av iris istället för lösenord och koder för att logga in på datorn. Tjejerna är tydligt mindre beredda att använda någon av de föreslagna metoderna. Att operera in ett datachip i kroppen anser de flesta vara att gå ett steg för långt, särskilt bland unga kvinnor. Det finns dock en grupp om 24 % av killarna som svarar "ja, absolut" på denna fråga. Spel, TV-program och filmer kan ha lett till att biometrilösningar har en cool image. Bland de yngre har det skett en ökning av intresset för användning av id-kort och fingeravtryck.

HÖGA OCH VÄXANDE KRAV PÅ ANONYMITET

En klar och ökande majoritet vill att själva surfningen ska vara helt anonym, 66 % (60%), och det gäller killar i högre grad än tjejer. Däremot begränsar man inte vad man gör på Internet för att värna sin integritet. Endast 15 % (16 %), se nedan, undviker vissa webbsidor så att andra inte ska se vad de är intresserade av. En växande majoritet, 53 % (47 %), menar att deras föräldrar har mycket dålig insyn i vad de gör på nätet. Bland killarna är det 60 % som svarar ja på denna fråga och 27% av dem svarar "inte alls" på frågan. Allt fler ungdomar, 37 % (32 %), döljer också medvetet delar eller allt av sina förehavanden på Internet för föräldrarna. Killar, 49 %, gör det i betydligt större utsträckning än tjejer, 26 %. Ökningen är större för yngre personer.

Hur väl instämmer du i följande påståenden?	Instämmer ej	Varken eller	Instämmer
	1-3	4	5-7
Jag undviker att lämna vissa personuppgifter på Internet	22 %	13 %	65 %
Jag undviker att skriva vissa saker på Internet som jag tror skulle kunna vara en nackdel för mig senare i livet	45 %	15 %	40 %
Jag undviker att lägga upp mina privata foton på Internet eftersom man inte vet hur de kan användas	47 %	16 %	37 %
Jag undviker att använda webbkamera eftersom jag inte vet hur materialet sedan kommer att användas	48 %	18 %	33 %
Jag undviker att surfa på vissa webbsidor så att andra inte ska se vad jag är intresserad av	72 %	13 %	15 %
Jag undviker att betala med kort för att ingen ska veta vad jag handlat	84 %	9 %	7 %

Tabell 4 - Hur väl instämmer du i följande påståenden?

Inställningen till övervakning

Inställningen till olika former av avlyssning och övervakning är ofta positiv, men inte för allt. Mest accepterat är kameraövervakning, följt av telefonavlyssning och sedan Internetövervakning.

En klar majoritet instämmer i påståenden som;

- *Polisen bör få avlyssna telefoner för att förhindra grova brott*
- *En butiksinnehavare bör få sätta upp övervakningskameror för att förhindra stölder*
- *Samhället bör få sätta upp fartkameror för att minska antalet bilolyckor*
- *Det är okej att skolan genomför drogtestar*

Men samtidigt motsätter sig de flesta följande påståenden;

- *Föräldrar bör få kontrollera var deras barn befinner sig genom att spåra deras mobiltelefoner*
- *Det är helt okej om en person jag inte känner tar kort på mig med sin mobil*
- *Man ska få lägga upp bilder på sina kompisar på Internet utan att fråga om lov*
- *Det är okej att kompisar lägger upp bilder på mig på nätet utan att fråga om lov*
- *Det okej att polisen övervakar min Internetsurfning för att se om jag går in på olagliga sidor*

KAMERAÖVERVAKNING

Kameraövervakning anses av acceptabelt, särskilt bland tjejer, för att förhindra följande;

- Terrordåd 84 % (84 %)
- Grov brottslighet som misshandel, rån och våldtäkt 85 % (84 %)
- Avslöjar klotter, skadegörelse eller snatteri 73 % (73 %)
- Förhindrar hastighetsöverträdelser i trafiken 65 % (68 %)

De flesta tycker även att det är okej med kameraövervakning i offentliga miljöer där övervakningen kan förväntas ge en extra trygghet. Andelen som tycker det är okej med kameraövervakning på följande platser har ökat:

- Tunnelbana och buss 73 % (68 %)
- Allmänna torg 58 % (49 %)
- Skolgården 44 % (36 %)

Det finns dock en väldigt tydlig gräns för när det inte alls upplevs acceptabelt att ha kameraövervakning. Man vill inte ha in kameror för långt in i den privata sfären, och det gäller särskilt tjejerna. Stödet för följande aktiviteter är:

- Få folk att sopsortera rätt 27 % (28 %)
- Se om mina kompisar är på ungdomsgården eller på en viss klubb 10 % (10 %)
- Se till att folk städar efter sig i tvättstugan 20 % (18 %)
- Övervaka offentliga toaletter 14 % (14 %)

Generellt sett så menar de flesta att det är värt priset att bli kameraövervakad om det kan skapa en tryggare miljö. Hela 54 % (47 %) sätter 7 på en skala till 7 på frågan om kameraövervakning är okej om det får folk att känna sig tryggare. Tjejer håller med till 85 % och killar till 69 %. Ökningen är starkast bland de yngre. En möjlig förklaring är att den mediala uppmärksamhet som ägnats olika misshandelsbrott med unga män inblandade kan ha ökat intresset för att publika miljöer övervakas för att både förhindra och underlätta uppkarandet av brott. Det skulle också kunna förklara att de är killarna som står för de stora ökningarna i stödet för kameror på torg och skolgårdar. De i mindre samhällen är också mer positiva till kameraövervakning om det skapar större känsla av trygghet.

TELEFONAVLYSSNING

Acceptansen för telefonavlyssning är lägre än för kameraövervakning. För grövre brottslighet så finns det dock en stor acceptans även för telefonavlyssning. Däremot för mindre brott som klotter, skadegörelse och snatteri är inställningen tydligt tudelad, och lika många menar att det är okej och som de som tycker att det är fel. Telefonavlyssning av oskyldiga accepteras inte. En klar minskning 22% (31 %) av dem som är helt emot avlyssning av oskyldiga. De flesta är generellt sett negativa till att bli spårade med mobilen av andra, t.ex. föräldrarna. Yngre är dock mer positiva än äldre, möjligen kan de uppleva en ökad trygghet om föräldrarna kan pejla dem.

ÖVERVAKNING AV INTERNETSURFNING

Vad man gör på Internet är för många ungdomar mycket privat. Polisövervakning av Internetsurfningen har man svårt att acceptera. Hela 43% (41 %) är starkt emot detta. Synen på övervakning av Internetsurfning är lik den för telefonavlyssning, d.v.s. att den används för att komma åt grov brottslighet är ok men inget annat. De flesta håller med om att det är okej att spara uppgifter om Internetsurfning om det;

- Avslöjar pedofiler 81 % (80 %)
- Förhindrar terroråd 75 % (76 %)
- Förhindrar grov brottslighet som misshandel, rån och våldtäkt, 73 % (70 %)

I alla tre fallen har unga kvinnor en tydligt högre acceptans för denna typ av övervakning.

GODA BASKUNSKAPER OM INTERNET OCH DATAINSPEKTIONEN

De unga har generellt en ganska god förståelse för lagar och vad som är tillåtet och inte. Skillnaderna mellan könen är små. De äldre är betydligt mer kunniga än de yngre. Förståelsen för hur Internet fungerar verkar vara på en god nivå. De flesta 93 % (92 %) att en dator har ett unikt "nummer" och att andra kan kopiera bilder man lagt ut på Internet 96 % (95 %). 87 % (84 %) vet att positionen för en mobiltelefon kan pejlas. 67 % (67 %) en insikt i att deras surfande och Internetsökningar kan lagras av t.ex. Google. Det är dock fler killar (76 % jämfört med 58 %) som vet att Google kan spåra hur en person surfar utifrån den dator som används.

De unga har också en relativt god bild av vad Datainspektionen gör. De tre rätta svaren (av sex alternativ) var de som kom i topp (informerar om risker på Internet 71 % (64 %), hjälper personer som blivit kränkta på nätet 55% (56 %), ger synpunkter på utredningar och lagförslag 56 % (55 %)).

VERKANSGRAD AV ÖVERVAKNING

Det råder en stor konsensus om att passagerarkontroller på flygplatser och kameraövervakning kan förväntas förhindra grov brottslighet. 63 % (54 %) tror att detta fungerar och minskar brottsligheten. Effektiviteten av övervakning av telefoni 44 % (40 %) och särskilt Internetsurfning 26 % (28 %) är mer ifrågasatta. Dessa bedömningar görs lika oavsett den svarandes kön. En jämförelse mellan åldersgrupperna visar på att yngre har en större tilltro till effekten av kameraövervakning och telefonavlyssning än äldre. För Internet är dock skillnaderna marginella.

I vilken utsträckning tror du att grov brottslighet förhindras genom följande åtgärder?

	Inte alls				I stor utsträckning		
	1	2	3	4	5	6	7
Kameraövervakning	4,6%	4,6%	11,4%	16,4%	22,9%	15,4%	24,7%
Övervakning av Internetsurfning	17,0%	16,6%	18,9%	21,6%	11,2%	5,2%	9,4%
Telefonavlyssning	8,1%	11,4%	16,6%	20,0%	17,5%	10,8%	15,6%
Passagerarkontroller på flygplatser	3,7%	5,2%	8,9%	17,7%	17,7%	15,6%	31,2%
	Totalt						

Tabell 5 . I vilken utsträckning tror du att grov brottslighet förhindras genom följande åtgärder?

ÄNDAMÅLSENLIG ÖVERVAKNING

När det finns ett tydligt syfte för insamlingen av personliga uppgifter så finns det ett motstånd mot uppgifter som inte direkt kan uppfattas som relevanta.

	Ja	Nej
Ditt hälsotillstånd	70,0%	30,0%
Dina skolbetyg	60,6%	39,4%
Uppgifter om någon har blivit polisanmäld	59,0%	41,0%
Ditt mobilnummer	30,2%	69,8%
Hur mycket pengar du har	20,0%	80,0%
Dina köp med kreditkort	14,4%	85,6%
Webbsidor som du har besökt	10,2%	89,8%
	Totalt	

Tabell 6 - Tycker du staten ska få samla in följande uppgifter för att förbättra den offentliga servicen?

Om staten skulle samla in uppgifter för att förbättra sjukvård och skola så kan de flesta tänka sig att lämna ut information om hälsotillstånd och skolbetyg, och i högre grad tjejerna. Att däremot uppge den ekonomiska situationen eller registrering av kreditkortsköp är inget man är intresserad av, särskilt inte tjejerna. Inte ens sitt mobilnummer vill man uppge. Det allra känsligaste är om staten skulle kunna samla in information om webbsidor de unga besökt, 90 % (89 %) av båda könen motsätter sig detta. Jämför man svaren med de i den tidigare undersökningen ser man en generell tendens till minskad acceptans för datainsamling, oavsett syfte .

Det finns en stark motvilja till att företag försöker kartlägga sina kunder. Om ungdomarna får ange vilket vore värst av alternativen företag, staten och vänner tar reda på saker om en, upplevs det som värst av flest, 46 % (44 %), färre anger staten 31 % (36 %) eller kompisar 22 % (20 %). Tjejerna är mer misstänksamma mot företag och de gör ingen större skillnad mellan hur de bedömer det negativa med att staten eller kompisar söker information om dem. Killarna är klart mindre bekymrade för sina kompisar men upplever det mer negativt om staten samlar information om dem än vad tjejerna gör. Det är främst de yngre som är känsliga för att kompisar tar reda på saker om dem. Det är intressant att notera att 80 % av alla som svarat säger att de då och då använder Internet för att ta reda på saker om personer de inte känner.

Enligt en annan fråga så finns en tydlig acceptans 61 % (55 %) för att företag skulle spara information om kundernas inköp om det skulle leda till lägre priser. Men detta gäller inte om företagen använder informationen för skräddarsydd reklam, det är 53 % (52 %) emot. Acceptansen för att företag lagrar information har ökat bland de yngre, från 30 % till 47 %.

Redovisning av utvalda skillnader

En genomgång av vilka de största skillnaderna är mellan den förra den senare enkätens resultat samt mellan könen ger en rad, ur flera perspektiv, tänkvärda resultat. Nedan är ett urval sammanställda under gemensamma rubriker.

IT-användning

Totalt sett har fler egen dator, + 10 %.

Fler killar än tjejer har egen dator, 19 %.

Totalt sett har färre ungdomar webbkamera, - 10 %.

Fler killar än tjejer har webbkamera, 14 %.

Fler killar än tjejer har lagt upp videoklipp på sig själva på Internet, 20 %.

Totalt sett ökar det dagliga sms-andet, + 13 %.

Kompetens

Fler killar än tjejer vet det går att följa vilka webbplatser en viss dator besöker, 18 %.

Integritet och acceptans

Totalt sett ökar acceptansen för kamera övervakning av torg och skolgårdar, + 9 % och + 8 %.

Färre tjejer än killar håller med om att "det är helt okej om en person jag inte känner tar kort på mig med sin mobil", 20 %.

Färre tjejer än killar håller med om att " Jag anser att man ska få lägga upp bilder på sina kompisar på Internet utan att fråga om lov", 12 %.

Färre killar än tjejer håller med om att "Jag tycker det ska vara olagligt att skriva elaka saker om andra på Internet", 13 %.

Färre killar än tjejer håller med om att "Jag tycker det är ett problem att mina inlägg och bilder jag lagt upp på Internet kan finnas kvar i framtiden" 18 %.

Fler tjejer än killar accepterar både kameraövervakning och telefonavlyssning får människor att känna sig tryggare, 15 % och 10 %.

Fler killar än tjejer tycker det är "okej att butiker sparar information om vad kunder handlar om det innebär att butiken kan skicka anpassad reklam", 20 %.

Fler, i åldern 14-15 år, accepterar att företag samlar in data om sina kunder, + 17 %.

Fler killar än tjejer döljer medvetet delar av vad de gör på Internet för sina föräldrar, 23 %.

Sambandsanalys

Det är intressant att se inte bara till vilka skillnader mellan olika grupper som finns utan även att titta på samband mellan hur ungdomarna har svarat på olika frågor. Detta görs genom att titta på vilka variabler som samvarierar eller *korrelerar* med varandra.

VAD STYR INSTÄLLNINGEN TILL AVLYSSNING OCH ÖVERVAKNING?

För att gå in lite närmare på vad som kan tänkas påverka ungdomars inställning till avlyssning, övervakning och andra inskränkningar i deras privatliv kan vi studera sambanden mellan en sammanvägd attityd till inskränkningar i privatlivet och andra attityder, erfarenheter och beteenden.

Det som tydligast tycks påverka positiva attityder till **övervakning och avlyssning generellt** är om man tror att övervakningen/avlyssningen har effekt, att dessa metoder **fungerar**. Ju mer **försiktig** man själv är med att lämna ut information om sig själv, desto mer tolerant blir man till inskränkningar i privatlivet generellt. Sambandet mellan att ha positiva attityder med hur försiktig man själv är verkar ha stärkts jämfört med undersökningen som gjordes år 2007. Sett till vad som kan påverka inställningen till **övervakning/avlyssning av polis** och **övervakning i syfte att förhindra brott** är det även här tilltron till att metoderna **fungerar** och hur pass **försiktig** man är som påverkar starkast.

Övervakning och avlyssning i **andra syften än att förhindra brott** samvarierar starkast med att **vara kille** och en **hög grad av Internetanvändande**, medan **ökad försiktighet** här bidrar till en mer **negativ syn** på övervakning/avlyssning. Detta kan bero på att om man är en försiktig typ av person är man orolig för brottslighet, men man kanske även är orolig för att vara övervakad. Om man då bortser från oron att bli drabbad av brott väger sannolikt oron för att bli drabbad av brott tyngre.

VILKA SYFTEN ANSER MAN ATT DET FINNS TILL ATT AVLYSSNA/ÖVERVAKA?

Efter att ha gjort en faktoranalys på frågor om när det kan tänkas vara ok med inskränkningar i privatlivet i form av avlyssning/övervakning/lagrande av personuppgifter utkristalliseras tre tydliga typer av syften till att avlyssna eller övervaka.

1. I syfte att **förhindra grova brott eller terrorism**
2. I syfte att få människor att **sköta sig bättre i vardagen** och för att **förhindra lindrigare brott**, såsom att städa upp efter sig och minska klotter/skadegörelse.
3. I syfte att **underlätta för företag** när det gäller att känna sina kunder etc.

78 % av ungdomarna i studien instämmer i att övervakning är legitimt i syfte att förhindra grova brott eller terrorism, 15 % i syfte att folk ska sköta sig bättre i vardagen och 18 % tycker att övervakning är legitimt för att underlätta för företagen. (Man kan tycka att övervakning är legitimt p.g.a. fler syften än ett).

Vi ser att det finns ganska stora skillnader mellan könen i avseende på hur stor andel tjejer resp. killar som anser att det är ok med övervakning i syfte att förhindra grova brott eller terrorism. Tjejerna tycker att detta är ett mer legitimt syfte än killarna. Gällande de andra syftena till övervakning tycks killarna vara mer accepterande.

	Tjejer	Killar
Förhindra grova brott eller terrorism	85 % (mycket över totalen 78 %)	71 % (mycket under totalen)
Sköta sig bättre i vardagen/förhindra lindrigare brott	13 %	17 %
Underlätta för företag	16 %	19 %

Tabell 7

Som vi sett tidigare är yngre unga mer positiva till övervakning generellt och främst när det gäller att förhindra grova brott eller terrorism, samt för att underlätta för företagen.

	Yngre unga	Äldre unga
Förhindra grova brott eller terrorism	84 % (mycket över totalen)	75 %
Sköta sig bättre i vardagen/förhindra lindrigare brott	18 %	14 %
Underlätta för företag	24 % (mycket över totalen)	15 %

Tabell 8

Storleken på bostadsorten tycks spela mindre roll för vad man ser för syften med övervakning, här är skillnaderna mellan grupperna mindre. Storstadsbor verkar vara något mer positiva till övervakning i syfte att underlätta för företagen, medan de på de minsta orterna i något högre utsträckning ser förhindrandet av grov brottslighet eller terrorism som syfte till övervakning.

	Färre än 10 000	10 001 – 200 000	Över 200 000
Förhindra grova brott eller terrorism	81 %	76 %	79 %
Sköta sig bättre i vardagen/förhindra lindrigare brott	15 %	15 %	16 %
Underlätta för företag	18 %	16 %	22 %

Tabell 9

FACEBOOK - EN SPECIALANALYS

Den omskrivna communityn Facebook används av 25 % varje vecka samt ytterligare 10 % av ungdomarna då och då. Den är som de flesta sociala communities mer populär bland tjejer, men den är också populärare bland de äldre samt de som bor i större städer.

17 % av dem som använder Facebook ångrar att de lagt upp en text eller en bild där. Bland tjejer är andelen hela 25 % att jämföra med 12 % av killarna. Det är även vanligare att de yngre ångrar sig (21 %) än de äldre (17 %). Samtidigt har 46 % låtit bli att lägga ut bilder eller texter av för att undvika att andra sparar eller sprider det, och det är bara 8 % som är oroliga för att de ska bli retade eller mobbade för det som de har lagt ut.

Vi kan se att Facebook tycks ha väckt funderingar hos ungdomar om deras privatliv och integritet. De som använder Facebook uppger i större utsträckning att de har funderat på frågor om deras privatliv liknande de som ställts i enkäten. Hur ofta man har funderat på frågor kring privatliv och integritet har också starkast samband med att ha haft erfarenheter på Facebook som att ha ångrat att man lagt upp en bild, eller att man avstått att lägga ut material om sig själv på Facebook.

Som tidigare nämnt är många oroliga över att deras texter och bilder ska användas av andra i syfte att retas eller mobbas. Intressant är att denna oro hänger samman med att "kolla upp" andra på nätet. Det tycks alltså vara så att ju mer man snokar om andra, exempelvis på Facebook, desto mer orolig blir man för att andra ska kunna göra detsamma om en själv; man utgår från att de flesta är lika goda kålsupare som en själv.